

Mitä opimme yhteistyöstä kotokoulutuksen kehittämiseksi?¹

Paula Yliselä

Sivistysliittojen opintokeskukset ovat tehneet kotokoulutuksen kehittämisessä hyvää yhteistyötä kansanopistojen kanssa vuosina 2017–2020. Yhdessä on haettu ja kehitetty sopivaa synergiaa kotokoulutuksemme kehittämiseksi. Matkan varrella asiantuntijamme ovat oppineet paljon lisää. Kokemus on vahvistanut sitä, että vapaalla sivistystyöllä ja myös opintokeskuksilla voisi olla paljon nykyistä suurempi rooli kotokoulutuksessa sen yhtenä koulutusmuotona.

Parhaat tulokset kotokoulutuksessa olemme saavuttaneet silloin, kun koulutuksessa on huomioitu maahanmuuttajien lähtötaso, tarpeet ja tavoitteet sekä luova ja monipuolinen pedagogiikka. Samaan aikaan yhteiskunta ja kotopolitiikka ovat hakeneet tehokkuutta kielenoppimisessa, kilpailukykyistä hintaa ja toivetta maahanmuuttajien nopeasta työllistymisestä. Ne ovat kaikkienensa hyviä ja ymmärrettäviä tavoitteita. Niiden ohjaamana ei välttämättä ole kuitenkaan saavutettu hyviä tuloksia kuin vain

¹ Puheenvuoro 29.10.2020 verkossa järjestetyssä Maahanmuuttajaopiskelijan kohtaaminen ohjaustyössä -seminaarissa, joka oli Sosiaalipedagoginen ohjaus vapaan sivistystyön oppilaitoksissa -hankkeen päätösseminaari.

pienelle osalle maahanmuuttajista. Maahanmuuttajat ovat varsin heterogeeninen joukko oppimisvalmiuksista lähtien. Jos kielikoulutus ei tuota tulosta mahdollisine tavoitteineen, kaikki käytetty aika ja raha on hukkaan heitettyä. Jos oppija ei ole koskaan istunut koulun penkillä, pitää olla muitakin lähestymistapoja.

Kotoutuminen on myös paljon laajempi asia kuin kielen oppiminen ja ammattitaidon saavuttaminen. Ilman ystäviä ja itselle mieluisia harrastuksia ei kukaan meistä voi elää hyvää elämää ja kotoutua. Jokainen meistä haluaa tulla nähdyksi. Tässä tilanteessa opintokeskukset ja niiden jäseninä olevien kansalaisjärjestöjen vapaaehtoiset voivat tuoda oman panoksensa maahanmuuttajien kotoutumiseen. Sivustysliittojen opintokeskukset hakevat sopivia yhdistyksiä omasta piiristään, tarjoavat yhdistysten vapaaehtoisille kototoimintaan koulutusta, perehdytystä ja ohjausta sekä osallistuvat toiminnan kuluihin. Maahanmuuttajat otetaan mukaan yhdistystoimintaan ja heidän kanssaan suunnitellaan, miten paikallista ympäristöä ja kulttuuria tehdään tutuksi, tutustutaan puolin ja toisin sekä ihmisinä että kulttuurisesti. Tähän toimintaan yhdistetään suomen kielen opinnot, jotka opintokeskus voi järjestää yksin tai tehdä yhteistyötä siinä paikallisen kansanopiston kanssa. Hyvä suhde on ollut neljä päivää kieliopintoja ja yksi päivä yhdistys- ja vapaaehtoistoimintaa puolen vuoden tai vuoden jaksoissa. Tämä kaikki sovitaan paikallisten viranomaisten kanssa ja se on osa maahanmuuttajan virallista kotoutumissuunnitelmaa.

Yhdessä tehden opitaan toinen toisilta ja maahanmuuttajat pääsevät harjoittelemaan suomen kielen koulutuksessa opittua. Tämä on mitä parhain keino oppia kieltä. On käynyt myös niin, että joissakin yhdistyksissä on saatu tällä maahanmuuttajakoulutuksella jopa uutta virtaa omaan yhdistystoimintaan. Tekeminen on ollut monipuolista: vapaaehtoistyötä, näytelmiä, kuvataidetta, kirjastossa vierailua, ensiaputaitoja, tutustumista paikalliseen ympäristöön, ruokakulttuuria yhdessä aterioita valmistaen, hiihtämistä, pulkkailua, marjastamista, vaikka mitä. Toiminta on kuitenkin aina ollut suunniteltua. Sukua tälle toiminnalle on muun muassa maahanmuuttajien kummitoiminta.

Kotoutumisessa ei tulisi väheksyä kielen oppimista osana toimintaa ja yhdessä tehden. Toivottavasti kansanopistojen ja opintokeskusten asiantuntijat jaksavat jatkossa kehittää keskinäistä yhteistyötä sekä työnjaossa että sisältöjen toisiinsa sovittamisessa. Kilpailu ei kannata, vaikka taloudelliset ja hallinnolliset syyt saattavat siihen houkutellakin. On pidettävä kirkkaana mielessä pääasia: tarpeisiin ja tavoitteisiin sopiva pedagogiikka.

Näin on myös vaikuttavampaa rakentaa vapaan sivistystyön, kansanopistojen ja opintokeskusten imagoa ja brändiä.

Nyt loppuneessa Sospeva-hankkeessa oli oleellista yliopistoyhteistyö. Halusimme oman ajattelumme vahvistamiseksi saada teoreettisen ja teellisen viitekehysten sille, minkä tiesimme käytännössä toimivan. Paineita on ollut myös valtionhallintoon päin: Onko toimintamalli uskottava, sillä toimimme erittäin luovasti yhteistyössä eri oppilaitosten kanssa? Tiedetäänkö meidän osaamisestamme riittävästi valtionhallinnossa, kunnissa ja TE-keskuksissa? Miten me osaamme argumentoida pedagogiikkaamme ja osaamistamme rahoittajalle? Tarvitsemme lisää tunnettuutta ja haluamme rakentaa yhteistyötä kestäväälle pohjalle. Yhteistyökumppaniksi valikoitui osaamisen ja innostuksen myötä Itä-Suomen yliopisto. Se osoittautui erinomaiseksi kumppaniksi. Nyt näkyväksi tehty sosiaalipedagoginen malli on oiva viitekehys kaikkeen opintokeskusten opintotoimintaan. Vertaisuus, tekemällä oppiminen, kokemuksellisuus ja toisen ymmärtäminen ovat osaamisen sivistyksen oivia rakennuspalikoita tiedon rinnalle.

